

Vrstevnické skupiny

Vztahy ve školní třídě

Skupina

- Poměrně malý soubor jedinců, kteří mají společnou identitu, strukturu a komunikační síť a sdílí společné zájmy nebo cíle.

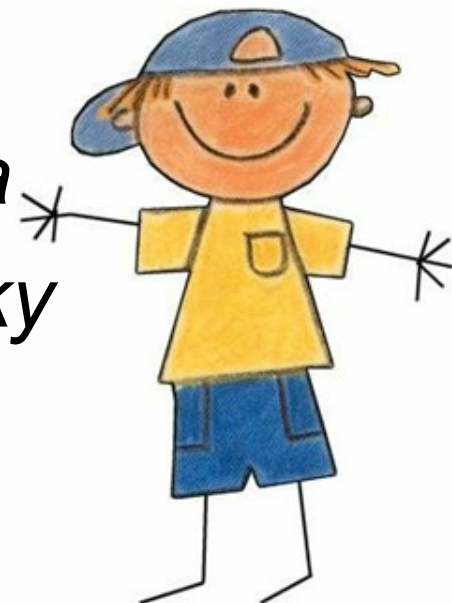

Co je vrstevnická skupina?

= záměrné nebo nezáměrné seskupení osob stejného věku

➤ škola, kamarádi

➤ *v jakých obdobích lidského života je nejdůležitější kontakt s vrstevníky a proč?*

Kontakt s vrstevníky

1) v předškolním věku

kamarádi pro hru, časté střídání

2) školní věk

zvlášt' děvčata a chlapci, trvalejší vztahy

3) puberta

skupina je v tomto období nejdůležitější – člověk hledá sám sebe, pomoc a pochopení vrstevníků, řeší podobné problémy, postupně se osvobozuje z vlivu rodičů a ze závislosti na nich

Kontakt s vrstevníky

4) na konci dospívání

mění se vztah ke skupině – nejde jen o nekritický obdiv a nápodobu, člověk je vyspělejší a odpoutává se ze závislosti na vrstevnících, názorová polemika, víc spoléhá na vlastní názory, dokáže vyjádřit nesouhlas se skupinou

Význam vrstevnických skupin

Přirozenou součástí vývoje

přijímání nových sociálních rolí a opouštění starých (socializace)

Ustrnutí na sociální roli
brání vývoji osobnosti

Vnitroskupinové chování

- **Sociální facilitace**
- **Sociální zahálka (social loafing)**
- **Konformita**
- **Skupinové *myšlení*** (*podobnost myšlenkových pochodů a názorů*)
- **Skupinová polarizace** (*skupinové diskuze vedou k extrémnějším řešením než individuální rozhodování*)

Konformita

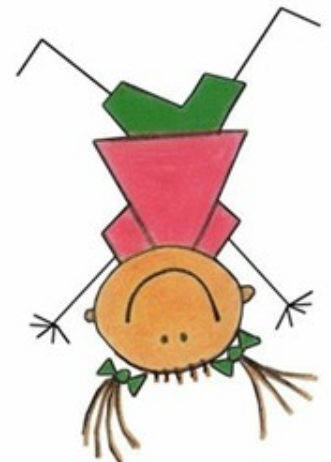
- **Vyhovění skupinovému vlivu** (někteří autoři používají termín skupinovému tlaku), **kdy toto vyhovění není druhými explicitně požadováno.**

Nevhodné chování některých skupin

- extremistické skupiny
- šikanování
- výtržnictví
- kriminalita
- závislosti (drogy, alkohol, kouření)

Školní klima - vstupní otázky:

- Proč se liší jedna třída od druhé? (vrstevnické, ale i jiné)
- V čem jsou mezi nimi nejčastěji rozdíly?
- Co tyto rozdíly způsobují?
- Co vytváří „charakter“ školní třídy?
- Jak dosáhnout toho, aby klima školní třídy bylo pozitivní?
- Jaký význam mají tyto poznatky pro budoucí učitele?

Klima školy

Vyjadřuje kvalitu interpersonálních vztahů a sociálních procesů v dané škole, jak ji vnímají, prožívají a hodnotí všichni zúčastnění.

Je významně ovlivňováno hlavně:

- **stylem řízení pedagogického týmu ze strany vedení školy**

(partnerství, přebírání odpovědnosti za výsledky práce, týmová spolupráce na všech úrovních a apod.)

- **úrovní požadavků na všechny členy komunity (učitele i žáky)**
- **kvalitou a funkčností pravidel života ve škole**

Kvalita školy s pozitivním klimatem

- respekt a úcta mezi všemi skupinami a osobami ve škole a okolo ní (žáci, učitelé, ředitel, rodiče, obec)
- důvěra mezi všemi zúčastněnými
- vysoká morálka
- množství rozmanitých příležitostí ve škole pro přijímání, nabývání, získávání
- nepřetržitý studijní a společenský růst každého žáka i učitele
- soudržnost mezi jednotlivci a skupinami
- obnova a rozvoj školy
- každodenní starost a péče o vše, co se školou souvisí

Optimální klima třídy/školy

- cílevědomé, orientované na úkoly
- uvolněné, vřelé, podporující
- se smyslem pro pořádek (pravidla)
- s uznáním autority učitele a jeho práva řídit
- s důvěrou, že bude dosaženo cílů

Výsledek takového působení klimatu

kladné postoje žáků k výuce a škole

- rozvoj vnitřní motivace žáků
- **efektivní výuka**

Co může dělat učitel?

- **Motivovat a motivovat** (trváme na aktivním zapojení všech dětí a stavíme na očekávání úspěchu!!!
Podporující hodnocení)
- **Vzájemná úcta a kontakt** (zajímat se srdečně o své žáky)
- **Být dobrým příkladem, ale musí být i legrace**
- **Neustále podporovat sebeúctu dětí**
(nevystavovat je pocitu selhání, podporovat, poskytovat taktně pomoc **HUMANISTICKÝ PŘÍSTUP – skutečné partnerství**)
- **Směřovat soužití ve třídě k vytváření tradic a společných zážitků - „NAŠE TŘÍDA“**

Pozice ve skupině

- Populární, oblíbení, akceptovaní, trpění, mimostojící
- Vůdcové, aktivní pomocníci, podřízení, pasivní, periferní
- Podporovaní, odmítaní, přehlíženi, izolovaní

Způsoby prosazování se ve skupině

- Agresivní
- Manipulativní
- Adekvátní

Kategorie vztahů

- **Vliv** – moc rozhodovat, řídit, přirozená autorita, asertivita, rozhodnost, pohotovost v kritických situacích
- **Oblíbenost** – „šéfové“ nemusí mít největší sympatie spolužáků

Skupinové role

- Neformální vůdce
- Hvězda
- Expert
- Šašek
- Pasivně přizpůsobivý
- Okrajová pozice
- Obětní beránek

Autoritářská osobnost

Pojem užitý v roce 1950 T. W. Adornem pro označení **sociálního typu osobnosti, který má vzhledem ke svým osobnostním rysům sklon k předsudkům vůči menšinovým „cizím“ skupinám, jako jsou etnické či rasové menšiny.**

Ve školní třídě se nejčastěji projevuje jako iniciátor šikany.

Autoritářská osobnost charakteristika

- Je zcela zaujatá mocí – submisivní vůči autoritě, ale nepřátelská a opovržlivá vůči lidem s nižším postavením.
- Špatně snáší nejistotu a ve svých přesvědčeních a hodnotách je nepružná.
- Agresivita
- Stereotypnost
- Cynismus

Proč vzniká AO?

- AO zpravidla zažila velmi drsnou a pedantskou výchovu ze strany rodičů.
- To má za následek velmi rigidní „černo-bílý“, pravidly se řídící způsob myšlení a špatné snášení nejednoznačnosti.
- Má silné nevědomé pocity nepřátelství vůči rodičům, ale vytěsňuje tyto negativní pocity vůči bezpečnějším cílům – minoritním „cizím“ skupinám.
- Lidé s AO jsou rovněž přísnými rodiči a tak nepřímo vychovávají autoritářské potomky.

Hvězda

- Nejsilnější pozitivní emoční odezva
- Sociální cítění
- Schopnost pomáhat druhým
- Sympatická a populární schopnost (sportovec...)
- Vizáž
- Materiální zázemí
- Sociální a emoční inteligence

Třídní šašek

- Aktivátor smíchu
- Nemusí být oblíbeno jako „hvězda“
- Sympatie pouze v situacích, kdy ostatní baví

Další role

- **Outsider** – nedoceňován, opomíjen, vstřícný ke spolužákům
- **Obětní beránek** – šikana
- **Izolátor** – žije na okraji třídy a o dění ve třídě se nezajímá

